

NAUČNI SKUP »ŽIVOT I DJELO VLADIMIRA ČOPIĆA«, (Senj 1 — 2. X 1976)

Centar za historiju radničkog pokreta i NOR-a Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara u Rijeci, u zajednici s Institutom za historiju radničkog pokreta Hrvatske, Institutom za savremenu istoriju u Beogradu i društveno-političkim organizacijama iz Senja organizovao je naučni skup u povodu 85-te godišnjice rođenja revolucionara — člana CK KPJ Vladimira Čopića (1891—1939). Na simpoziju je podneseno 19 referata i saopštenja koji su, uglavnom, osvijetlili život i aktivnost ovog istaknutog aktiviste klasnog radničkog pokreta.

Glavni referat podnio je Ivica Račan, predsjednik organizacionog odbora skupa pod naslovom »Naučni doprinos KPJ odnosno SKJ razvoju marksističke teorije i prakse«.

Prve godine života, školovanja i učenja V. Čopića u omladinskom pokretu osvijetlio je dr Vinko Antić u svome iscrpnom referatu iz kojega se vidi da je Čopić rođen u Senju (8. III 1891), gdje je odrastao u siromašnoj porodici. Tu su mu »djetinjstvo i mladost prošli u teškim uvjetima«. U gradskoj sredini Senja mladi Čopić je završio osnovnu školu, a potom gimnaziju (1898—1910). Već je u toj sredini kao gimnazijalac pripadao »omladinskom nacionalističkom pokretu«. Na studiju prava Sveučilišta u Zagrebu proveo je 4 godine (1910—1914), gdje je i apsolvirao, ali nije položio posljednje ispite zbog izbijanja prvog svjetskog rata i odlaska u vojsku. Kao siromašan student zarađivao je honorarno radeći u statističkom birou i kod jednog notara. U vrijeme studija pripadao je pokretu »Mlada Hrvatska«, čiji je zadatak bila borba za slobodu i ujedinjenje Hrvata, ali je taj pokret bio u rukama konzervativne austrofilске »Hrvatske stranke prava«. Bio je predsjednik Akademskog kluba »Kumičić«. Čopić je sudjelovao u borbi omladine protiv mađarona u đlačkom štrajku 1912. godine. U zagrebačkoj policiji je vođen kao »politički sumnjiv element«. Planirano hapšenje je izbjegao, jer je prije pretresa stana otišao u vojsku.

Nesumnjivo zapažen referat podnio je dr Bogumil Hrabak »Jugoslovenski revolucionar Vladimir Čopić u Rusiji (1916—1918)«. Februarska i oktobarska revolucija (1917) zatekle su Čopića u jednom logoru u Voronješkoj guberniji. Tu je osnovao pjevačku družinu i priređivao koncerte. Kasnije je prešao u Moskvu. I kada je 1918. u Moskvi osnovana južnoslovenska boljševička organizacija, u nju je stupio i Čopić. On je pripadao nacionalno usmjerenom skupini komunističke grupe. S učenjem i idejama boljševika upoznao se još u zarobljeničkom logoru. Člansku partijsku knjižicu dobio je u julu 1918. godine. Krajem 1918. godine u Moskvi postaje sekretar, a potom predsjednik CK komunističke grupe Južnih Slovena. Konačno postaje član komiteta nove Komunističke partije (boljševika) Srba, Hrvata i Slovenaca. Krajem novembra krenuo je na put u zemlju.

Sličnu problematiku obradio je u svom referatu Dr Nikola Popović, »Vladimir Čopić u oktobarskoj revoluciji«. Autor je podvukao da je u tim revolucionarnim uslovima i okolnostima izvršeno političko sazrijevanje i preobražaj Čopića. On postepeno usvaja komunističku ideologiju. U zarobljeništvu u Rusiji (od polovine 1916) Čopić se upoznaje s revolucionarnom literaturom, boljševičkim shvatanjima i dolazi do uvjerenja da je potrebno ne samo nacionalno oslobođenje i ujedinjenje već i socijalno oslobođenje. Tako je započeo njegov preobražaj od nacionalnog u socijalnog revolucionara. Početkom 1918. godine Čopić se priključio Crvenoj armiji zajedno sa stotinama Jugoslovena. Potom postaje član Komunističke partije (boljševika) Srba, Hrvata i Slovenaca.

Dosta obiman referat podnio je dr Toma Milenković »Vladimir Čopić u jugoslovenskom radničkom pokretu 1918—1921«. Autor započinje svoje izlaganje od momenta kada se Čopić vratio u zemlju kao revolucionar (u decembru 1918. godine). Prilikom stvaranja Komunističke partije u zemlji i formiranja organizacija, željelo se da se u te tokove uključi što više radništva, inteligencije itd. Tog zadatka prihvatio se Čopić čim je stigao u Zagreb i njime se bavio sve do početka avgusta 1919. godine. U tu svrhu je početkom januara obišao mnoga mjesta u Lici, Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju povezujući se sa predratnim borbenim radnicima i intelektualcima. Tako je Čopić dosta učinio na osnivanju komunističkih organizacija i usmjeravanju u lijevo postojećih legalnih socijaldemokratskih organizacija. Zbog takvog rada u KPJ i aktivnog komunističkog djelovanja u Rusiji, Čopić je često zatvaran pa je do kraja 1920. proveo 11 mjeseci u zatvoru ili skoro polovinu vremena od povratka iz Rusije.

Obiman referat podnio je i Vujica Kovačev: »Vladimir Čopić u Konstituenti i za vreme vidovdanskog procesa«. U uvodnom dijelu autor ističe da je poslije formiranja Socijalističke radničke partije Jugoslavije (komunista) — SRPJ(k) (aprila 1919), Vladimir Čopić izabran u Centralno partijsko vijeće i njemu je povjerena dužnost tehničkog sekretara. Tokom rada u Partiji, Čopić se isticao kao vješt agitator i dobar organizator i jedan od najagilnijih na stvaranju partijskih organizacija. Vidna je njegova djelatnost u vremenu Vukovarskog kongresa (1920). Na izborima za Konstituentu (krajem 1920) Čopić je bio nosilac liste u Modruško-riječkoj i Ličko-krbavskoj županiji, pa je izabran za narodnog poslanika. Poslije pokušaja atentata Spasoja Stejića na Aleksandra Karađorđevića, atentator je nakon brutalnog saslušanja naveo kao organizatore atentata: Filipa Filipovića, Vladimira Čopića i Nikolu Kovačevića. Sva trojica su uhapšena krajem juna 1921. godine. Autor V. Kovačev je potom prikazao Vidovdanski proces početkom 1922. godine.

Stanislava Koprivica-Oštrić dala je sažet prikaz rada Vladimira Čopića kao oblasnog sekretara Nezavisne radničke partije Jugoslavije (NRPJ) u Zagrebu i urednika »Borbe« (od jeseni 1923. do kraja 1924). To je vrijeme kada je V. Čopić po povratku s robije obavljao značajne i odgovorne funkcije u oblasnoj organizaciji KPJ za Hrvatsku i Slavoniju. Prema dokumentima, on se nalazi kao sekretar oblasnog sekretarijata ilegalne KPJ i legalne NRPJ. Jedno vrijeme (6. III — 11. IX 1924) Čopić je i nominalno potpisivao »Borbu« kao vlasnik i odgovorni urednik.

Učešće V. Čopića u radu Saveza komunističke omladine Jugoslavije i njegov odnos prema toj organizaciji prikazan je u referatu dr Slavoljuba

Cvetkovića. Njegovo učešće u radu te organizacije vidljivo je od osnivanja Udruženja akademske socijalističke omladine na Sveučilištu u Zagrebu.

Uloga Čopića na Osnivačkoj konferenciji Jugoslovenske komunističke grupe »Pelagić« (2. III 1919) na Stražilovu kraj Sremskih Karlovaca kao i njegova pomoć u organizovanju NRPJ u Vojvodini vide se iz referata dr Milenka Palića. V. Čopić je kao sekretar NRPJ za Hrvatsku i Slavoniju pružio pomoć u zimu 1923/1924. NRPJ u Vojvodini na njenom jačanju.

Građu o tome kako je radnička štampa u Bosni i Hercegovini (»Glas slobode« i »Radničko jedinstvo«) pružala moralnu podršku uhapšenom V. Čopiću i drugovima u vrijeme sudskog procesa početkom 1922. godine obrađuje prilog mr Uroša Nedimovića.

Dragiša Jović je u svom izlaganju (»Presuda Vladimiru Čopiću od 18. svibnja 1925«) podvukao da je Čopić uhapšen kao oblasni sekretar NRPJ i odgovorni urednik Borbe. Zbog toga je bio osuđen na tri i po godine robije.

Svojom povremenom posjetom roditeljima Vladimir Čopić se koristio za pružanje pomoći radničkom pokretu u rodnom mjestu i okolini. Tu njegovu aktivnost obradio je Mihael Sobolevski u referatu: Vladimir Čopić u revolucionarnom radničkom pokretu Hrvatskog primorja 1919—1925. godine«. Autor tu građu razmatra u više vidova. Jedan od njih je aktivnost u širenju ideja oktobarske revolucije i osnivanje revolucionarne organizacije. V. Čopić je pružao najdirektniju pomoć oko osnivanja Mjesne organizacije SRPJ(k) odnosno KPJ u Senju. Vidna je djelatnost V. Čopića na osnivanju organizacija NRPJ i održavanju okružnog savjetovanja u Bakru (1924).

Prilog dr Branislava Gligorijevića »Gledišta Vladimira Čopića o nacionalnom pitanju pre i poslije III kongresa KPJ (1926—1927)« rasvjetljava tretiranu problematiku.

Učešće ovog revolucionara u španskom građanskom ratu prikazala je dr Bosiljka Janjatić. Ona razmatra aktivnost Vladimira Čopića kao komesara i komandanta XV internacionalne brigade, koji je i na španskim ratištima »ostao borac revolucije«. To se vidi po njegovom odnosu prema saborcima i drugim komandantima. Period aktivnosti u Španjolskoj svrstava Čopića, po mišljenju autora »u svijetle likove komunističkog pokreta ne samo Jugoslavije, nego i međunarodnog revolucionarnog radničkog pokreta«.

Referati Dragice Lazarević »Politbiro CK KPJ i predstavništvo KPJ u Izvršnom komitetu Kominterne«, dr Jaroslava Opata »Vladimir Čopić i Čehoslovačka« i dr Pere Damjanovića »Djelatnost Vladimira Čopića od 1935. do februara 1939«) osvjetljavaju aktivnost ovog revolucionara tokom 30-ih godina. Tim radovima autori su detaljno obradili njegovu revolucionarnu putanju sve do smrti (u proljeće 1939) kada je stradao u Staljinovim čistkama.

Kako je istoriografija u nas pratila životnu putanju revolucionara Čopića prikazao je Vlado Oštrić referatom: »Vladimir Čopić u jugoslovenskoj istoriografiji«. Pri tome autor daje objašnjenja što pruža neobjavljena građa o V. Čopiću, kakvo je njegovo mjesto u istorijskoj literaturi i kako su Čopićeve biografije osvijetlile lik revolucionara. Na kraju autor prikazuje pojedina razdoblja Čopićevog života.